

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

“Βουκολική ζωή στα βουνά της Κύπρου”

Μία μικρή εισαγωγή σχετικά με τη διαδρομή:

Η Κύπρος παραμένει μία από τις σημαντικότερες περιοχές όπου μπορείς να απολαύσεις βουκολικές ιστορίες και να γνωρίσεις σύγχρονους βοσκούς. Πολύ πιθανόν κάποια από τα πρώτα οικόσιτα ζώα να εξημερώθηκαν περίπου 8,000 χρόνια πριν, εδώ σε αυτό το πολυδιάστατο νησί. Οι περισσότεροι Κύπριοι απολαμβάνουν κατσίκισιο και πρόβειο τυρί και γιαούρτι σχεδόν καθημερινά. Πριν από ούτε 100 χρόνια ζούσαν στον Κάτω Δρυ περίπου 40 βοσκοί, σήμερα μετριούνται στα δάκτυλα του ενός χεριού.

Κοπιάστε στην Κύπρο για να βιώσετε, έστω και για λίγο τη ζωή αυτή. Ελάτε να χαρείτε τον ήχο από τις κουδούνες, το άρμεγμα μίας κατσίκας, να περπατήσετε στα αρωματικά μονοπάτια της εξοχής και εννοείτε να απολαύσετε τα περιβόητα ντόπια τυριά – το χαλλούμι και την αναρή φρέσκα. Είναι φυσικό να είναι ακόμα πιο γλυκιά στη γεύση αφού θα έχετε παρακολουθήσει τη διαδικασία παρασκευής τους. Επιπλέον, η εμπειρία σας μπορεί να είναι ακόμα πιο μοναδική εξερευνώντας ρούχα και αξεσουάρ εμπνευσμένα από την βουκολική παράδοση της περιοχής.

Το μονοπάτι αυτό στην ορεινή περιοχή της Επαρχίας Λάρνακας προσφέρετε από το Κοινοτικό Συμβούλιο Κάτω Δρυ και τους συνεργάτες του το Mola Culture Factory. Βρείτε τον σύνδεσμο στον χάρτη του μονοπατιού πιο κάτω ή επικοινωνήστε με το Mola Culture Factory για περισσότερες πληροφορίες.

Τι θα ανακαλύψετε:

- Μια μικρογραφία στις ζωές των βοσκών που ζουν στα χωριά ΚάτωΔρυ και Χοιροκοιτίας στην ορεινή Λάρνακα.
- Παρεκκλήσια που ομολογούν ιστορίες διαμάχης μεταξύ Καθολικών και Ορθόδοξων Χριστιανών.
- Ενδιαφέροντα και χρήσιμα φυτά
- Εξερευνήστε τοπικές γεύσεις όπως χαλλούμι, αναρή και χαρουπόμελο
- Δείτε από κοντά παραδείγματα από τους τέσσερις πυλώνες βιωσιμότητας: περιβάλλον, κοινωνία, πολιτισμός, οικονομία.

Στάση 1: Χωριό Κάτω Δρυς

Στην πρώτη στάση θα ακούσετε την ιστορία της ‘ Αλεπούς του Κάτω Δρυ’ η οποία εκτίθεται στο κεντρικότερο σημείο του χωριού, στο καφενείο. Μαθητές παραδοσιακών δεξιοτήτων

εργάστηκαν μαζί με επαγγελματίες ξυλογλύπτες και δημιούργησαν το ξύλινο άγαλμα της ‘κεόμενης αλεπούς’. Κοπιάστε, καθίστε για καφέ και ακούστε την ιστορία που συνδέεται με την γιαουρτοβαμμένη εκκλησία του χωριού. Ναι σωστά διαβάσατε η εκκλησία βάφτηκε με γιαούρτι.

Στάση 2: Παρεκκλήσιο του Αγίου Σπυρίδωνα

Έπειτα, θα κατευθυνθείτε μέσω ενός αγροτικού δρόμου προς το Παρεκκλήσιο του Αγίου Σπυρίδωνος για να ακούσετε την ιστορία ενός ταπεινού Αγίου που εύκολα αναγνωρίζεται στις αγίες εικόνες από το βουκολικό του κάλυμμα κεφαλής.

Στάση 3: Παρεκκλήσιο Παναγιάς Μηλιανιώτισσας

Στη συνέχεια θα επισκεφτείτε ακόμη ένα παρεκκλήσιο αφιερωμένο στην Παναγία την Μηλιανιώτισσα. Εδώ θα βρείτε μόνο ερείπια και αποτέλεσε αντικείμενο αρχαιολογικών ανασκαφών υπό την καθοδήγηση του Ιερέα της περιοχής. Το βοσκοχώρι Μηλιανιώτισσα το οποίο βρισκόταν κοντά στην εκκλησία εγκαταλείφθηκε πολλά χρόνια πριν. Αποτελεί ένα από τα ‘χαμένα’ χωριά της Κύπρου.

Στάση 4: Η φάρμα της Λούλας

Στον δρόμο από τον Κάτω Δρυ στην Χοιροκοιτία έχετε τα μάτια σας ανοιχτά για φυτά που δεν είναι μόνο όμορφα αλλά και ωφέλιμα. Φυσικά, το τι θα δούμε εξαρτάται από την εποχή μα μην ανησυχείτε υπάρχει πάντα κάτι για να ανακαλύψετε.

1. «Σπαλάθκια» (Calicotome villosa)

Ένας ανθεκτικός και αγκαθωτός θάμνος με ρητίνη που τον καθιστά ανθεκτικό στα έντομα. Το φυτό χρησιμοποιούνταν παλιά ως υπόστρωμα στις επίπεδες στέγες, για να κολλήσει επάνω του ο πηλός..

2. «Θρούμπι» – Άγριος Μεσογειακός Θυμάρι (Thymus capitatus)

Χρησιμοποιούνταν για θεραπευτικούς σκοπούς και ως καρύκευμα στο μαγείρεμα. Τα φύλλα του προσθέτουν άρωμα στα φαγητά και έχουν αντιτοξικές ιδιότητες. Επίσης, τοποθετούνταν στις σοφίτες για απώθηση εντόμων. Στην αρχαία Ελλάδα, οι στρατιώτες λούζονταν με θυμάρι για προστασία και εξαγνισμό..

3. «Εστέβα» (Cistus ladanifer)

Ένας αρωματικός θάμνος με λευκά ή ροζ άνθη, μερικές φορές με μοβ αποχρώσεις. Το αφέψημά του μειώνει την υψηλή αρτηριακή πίεση και χρησιμοποιείται για γυναικεία προβλήματα υγείας, όπως βαριές περιόδους και κυστίτιδα (από όπου προέρχεται και το όνομα της πάθησης στα ελληνικά).

4. «Δάκρυα της Παναγίας» ή «Αθάνατο» (Helichrysum italicum)

Ένα φυτό που σε μορφή τσαγιού αποτοξινώνει το ήπαρ, ανακουφίζει από σπασμούς, διεγείρει τη χοληδόχο κύστη και λειτουργεί ως διουρητικό. Βοηθά στην πέψη, μειώνει τον πόνο της χολής, δρα αντισπασμωδικά, έχει αντισηπτικές ιδιότητες και χρησιμοποιείται παραδοσιακά για παθήσεις του αναπνευστικού

Ιστορίες κληρονομιάς

Ιστορία 1 “Το χωριό Κάτω Δρυς”

Πολλά χρόνια πριν, το Κάτω Δρυς, ένα ήσυχο χωριό στα βουνά της Κύπρου, κατοικούνταν κυρίως από βοσκούς — απλούς ανθρώπους, βαθιά θρησκευόμενους. Από το χωριό τους αγνάντευαν την εκκλησία του γειτονικού χωριού, πιθανόν της Βάβλας —ένα εντυπωσιακό, λευκό κτίσμα που ξεχώριζε μέσα στο τοπίο. Και τότε... ζήλεψαν.

Μαζεύτηκαν λοιπόν μια μέρα και ένας

βοσκός είπε:

«Έχουμε πολύ γιαούρτι. Γιατί να μην το χρησιμοποιήσουμε για να ασπρίσουμε την εκκλησία μας;»

Η ιδέα ενθουσίασε τους υπόλοιπους, κι έτσι την επόμενη μέρα έπιασαν δουλειά. Μέχρι το τέλος της, η εκκλησία είχε αποκτήσει ένα υπέροχο λευκό χρώμα — έργο φτιαγμένο με γιαούρτι! Οι χωριανοί ανέβηκαν μέχρι το αλώνι, το ψηλό λόφο πίσω από το χωριό, και πανηγύρισαν με περηφάνια.

Όμως τότε, μια αλεπού ξεπρόβαλε από τους θάμνους. Πλησίασε την εκκλησία... και άρχισε να τη γλείφει! Οι κάτοικοι ταραχτήκαν. Το θεώρησαν ιεροσυλία — πράξη που θα εξόργιζε τον

Θεό! Έτρεξαν να τη διώξουν. Η τρομαγμένη αλεπού, όμως, έτρεξε μέσα στην εκκλησία. Και κάπου εκεί, η ουρά της άγγιξε ένα κερί... και πήρε φωτιά!

Τρέχοντας πανικόβλητη έξω, η φλεγόμενη αλεπού διέσχιζε τα γύρω χωράφια — γεμάτα σχεδόν ώριμο σάρι, λίγο πριν τον θερισμό. Όπου κι αν περνούσε, η ουρά της άναβε τις καλλιέργειες. Οι χωριανοί από πίσω, να τρέχουν και να προσεύχονται:

«Θεέ μου, πάρε ό,τι θες... αλλά άσε μας κάτι να φάμε τον χειμώνα!»

Και τότε — ένα μικρό, μαύρο σύννεφο εμφανίστηκε στον ουρανό. Έπεσε βροχή — τόση όση έπρεπε για να σβήσει τις φωτιές και να σώσει τη σοδειά.

ΤΩΡΑ, η ιστορία έχει ένα και μόνο ηθικό δίδαγμα. Μην φθονείτε και να ζηλεύετε τον γείτονα, τον συνάδελφο ή τον φίλο σας και πάση θυσία μη βάψετε ποτέ ξανά την εκκλησία με γιαούρτι. Μετά από αυτό το περιστατικό οι κάτοικοι του χωριού είναι γνωστοί κι ως ' οι αλεπουδιάρηδες'.

Ιστορία 2 “Παρεκκλήσιο Αγίου Σπυρίδωνα”

Άγιος Σπυρίδωνας (περ. 270 – 348 μ.Χ.)

Πολιούχος της Κέρκυρας και προστάτης των αγγειοπλαστών

Ο Άγιος Σπυρίδωνας γεννήθηκε γύρω στο 270 μ.Χ. στο χωριό Άσσια της Κύπρου. Έζησε ως ταπεινός βοσκός και διακρίθηκε για τη βαθιά του πίστη και ευσέβεια. Παντρεύτηκε και απέκτησε μία κόρη, την Ειρήνη. Μετά τον θάνατο της συζύγου του, αφιερώθηκε ολοκληρωτικά στον Θεό:

εισήλθε σε μοναστήρι, ενώ η κόρη του έγινε μοναχή.

Παρά την απλή του καταγωγή και την περιορισμένη μόρφωσή του, ο Σπυρίδωνας χειροτονήθηκε Επίσκοπος Τριμυθούντος (σημερινή Τρεμετουσιά, στην επαρχία Λάρνακας). Η ζωή του δεν ήταν εύκολη· κατά τους διωγμούς του αυτοκράτορα Μαξιμίνου είχε περιπέσει σε δυσμένεια, όμως διασώθηκε και συνέχισε με αφοσίωση το ποιμαντικό του έργο.

Η πιο γνωστή στιγμή της ζωής του ήταν η συμμετοχή του στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια, το 325 μ.Χ. Εκεί υπερασπίστηκε το χριστιανικό δόγμα της Αγίας Τριάδας με έναν απλό αλλά εντυπωσιακό τρόπο. Κρατώντας στο χέρι του ένα όστρακο (θραύσμα κεραμικού), εξήγησε πώς ένα και μόνο αντικείμενο μπορεί να περιέχει τρία διαφορετικά στοιχεία: φωτιά, νερό και πηλό. Σύμφωνα με την παράδοση, το όστρακο άρχισε να καίει, έσταξε νερό και

τελικά έγινε σκόνη στο χέρι του. Με αυτό το θαυμαστό σημείο, λέγεται ότι μετέστρεψε έναν εθνικό φιλόσοφο στον Χριστιανισμό.

Αν και φτωχικά ντυμένος, με τραυλό λόγο και απλή παρουσία, δεν μπόρεσαν να τον αγνοήσουν οι υπόλοιποι επίσκοποι. Μετά τη Σύνοδο, επέστρεψε στην επισκοπή του και συνέχισε το έργο του με ταπεινότητα μέχρι το τέλος της ζωής του, που ήρθε ειρηνικά σε βαθιά γεράματα.

Μετά την Κοίμησή του: Λείψανα και Τιμή

Στα μέσα του 7ου αιώνα, όταν οι Άραβες εισέβαλαν στην Κύπρο, το σκήνωμά του μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Βρέθηκε άφθαρτο, και μαζί του ένα κλωνάρι βασιλικού —το "βασιλικό φυτό"— σημάδι της αγιότητάς του.

Μετά την Άλωση της Πόλης το 1453, μοναχός με το όνομα Καλοχαιρέτης μετέφερε τα ιερά λείψανα στην Κέρκυρα, όπου βρίσκονται μέχρι σήμερα, φυλαγμένα στον Ιερό Ναό Αγίου Σπυρίδωνος στην Παλιά Πόλη.

Τα λείψανα λιτανεύονται κάθε Κυριακή των Βαΐων, αλλά και σε άλλες σημαντικές εορτές, ενώ πλήθος πιστών καταφθάνει για να προσκυνήσει. Ο Βρετανός φυσιοδίφης Τζέραλντ Ντάρρελ (Gerald Durrell) αφηγείται με χιούμορ τη συμμετοχή της οικογένειάς του σε μία τέτοια λιτανεία στο γνωστό του βιβλίο *Η Οικογένειά μου κι Άλλα Ζώα* — ένα ευχάριστο ανάγνωσμα που αποτυπώνει το πνεύμα της Κέρκυρας και τη λατρεία στον Άγιο.

Παρακαταθήκη και Προστασία

Ο Άγιος Σπυρίδωνας τιμάται:

- Ως προστάτης των αγγειοπλαστών, λόγω του θαύματος με το όστρακο
- Ως πολιούχος της Κέρκυρας, με τον τίτλο:
Άγιος Σπυρίδων ο Πολιούχος
Εθεωρείτο σωτήρας του νησιού, καθώς πιστεύεται πως:
 - Έδιωξε την πανούκλα (πανώλη) από την Κέρκυρα
 - Έσωσε την πόλη κατά τη δεύτερη μεγάλη πολιορκία του 1716, όταν ο Οθωμανικός στόλος του σουλτάνου Αχμέτ Γ' απειλούσε το νησί από το απέναντι Μπούρτιντο (Βουθρωτό).

Εορτές

- Ορθόδοξη Εκκλησία:
 - Σάββατο της Τυρινής (πριν από την Καθαρά Δευτέρα)
 - 12 Δεκεμβρίου (ή 25 Δεκεμβρίου, για όσες Εκκλησίες ακολουθούν το Ιουλιανό ημερολόγιο)

- Δυτικές Εκκλησίες:
 - ο 14 Δεκεμβρίου

Ο Άγιος Σπυρίδωνας παραμένει μέχρι σήμερα σύμβολο ταπεινότητας, θαυμαστής πίστης και διαρκούς προστασίας των πιστών.

Ιστορία 3 “Παναγία η Μηλιανιώτισσα”

Το Χαμένο Χωριό Μηλιά και τα Χρυσά Μήλα

Κατά τα έτη 2022–2023, αρχαιολογική ομάδα υπό την καθοδήγηση της Grampus Heritage και σε συνεργασία με τον ιερέα του Κάτω Δρυ, πραγματοποίησε έρευνα σε ένα παρεκκλήσι που σχετίζεται με το χαμένο χωριό Μηλιά. Η έρευνα περιλάμβανε τόσο ανασκαφικές εργασίες όσο και μελέτη αρχαιολογικού υλικού.

Το όνομα «Μηλιά» πιστεύεται ότι προέρχεται από τη λέξη μηλιά, δηλαδή μηλιά (δέντρο) στα ελληνικά. Η ονομασία προκαλεί απορία, καθώς η καλλιέργεια μήλων στην Κύπρο απαιτεί υψόμετρο άνω των 900 μέτρων, ενώ ο συγκεκριμένος οικισμός βρίσκεται μόλις στα 500 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Ίσως στην Μεσαιωνική περίοδο το κλίμα να ήταν δροσερότερο, επιτρέποντας την καλλιέργεια. Εναλλακτικά, η ονομασία μπορεί να έχει συμβολική σημασία, αντλώντας από τις μυθολογικές και πολιτιστικές αναφορές της αρχαίας Ελλάδας.

Η Μηλιά στη Μυθολογία: Τα Χρυσά Μήλα των Εσπερίδων

Στην ελληνική μυθολογία, η μηλιά έχει βαθιά συμβολική σημασία. Ξεχωρίζει ο μύθος με τα Χρυσά Μήλα των Εσπερίδων — νύμφες της φύσης και κόρες του Άτλαντα. Ο κήπος με τα μήλα φτιαγμένα από καθαρό χρυσό αποτέλεσε δώρο γάμου της θεάς Γαίας προς τη Ήρα. Τα μήλα φυλάσσονταν σε έναν μυστικό κήπο στην άκρη του κόσμου, ο οποίος προστατεύεται από τον δράκοντα Λάδωνα.

Ο Ηρακλής, για να ολοκληρώσει τον ενδέκατο άθλο του, έπρεπε να φέρει τρία από αυτά τα μήλα στον βασιλιά Ευρυσθέα. Η τοποθεσία του Κήπου ήταν άγνωστη, και ο Ηρακλής αναγκάστηκε να ζητήσει από τον Νηρέα (τον Γέρο της Θάλασσας) να του τη φανερώσει. Στην πορεία, ελευθέρωσε τον Προμηθέα, ο οποίος τον συμβούλευσε να μην κόψει τα μήλα μόνος του, αλλά να ζητήσει τη βοήθεια του Άτλαντα.

Ο Ηρακλής πήρε προσωρινά το βάρος του ουρανού στους ώμους του, ώστε ο Άτλας να φέρει τα μήλα. Όταν ο Άτλας αρνήθηκε να επιστρέψει στο καθήκον του, ο Ηρακλής τον ξεγέλασε λέγοντας ότι ήθελε να φτιάξει ένα μαξιλάρι για τους ώμους του· έτσι ο Άτλας πήρε και πάλι τον ουρανό και ο Ηρακλής έφυγε με τα μήλα. Στο τέλος, η Αθηνά τα επέστρεψε στον Κήπο.

Εντυπωσιακή είναι η ομοιότητα με τα χρυσά μήλα της σκανδιναβικής μυθολογίας, τα οποία επίσης προσφέρουν αθανασία και περιγράφονται ως λαμπερά και κατασκευασμένα από καθαρό χρυσό.

Αρχαιολογία και Πίστη: Από την Ορθοδοξία στον Καθολικισμό

Η ανασκαφική μελέτη στη Μηλιά αποκάλυψε αρχιτεκτονική ανακατεύθυνση του ναού, πιθανή ένδειξη μετάβασης από την Ορθόδοξη στην Καθολική λατρεία. Επίσης, εντοπίστηκε βάπτισμα (font), στοιχείο που παραπέμπει περισσότερο στη καθολική τελετουργία.

Αυτή η αλλαγή ενδέχεται να συνδέεται με τις πολιτικές αναταράξεις του 12ου αιώνα, όταν ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος, Καθολικός βασιλιάς της Αγγλίας, κατέλαβε την Κύπρο το 1191. Μετά από ρήξη με τον Ισαάκιο Κομνηνό, τον αυτοανακηρυχθέντα «αυτοκράτορα» της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ο Ριχάρδος κυρίευσε το νησί μέσα σε λίγες μέρες. Αν και ο Ισαάκιος υποσχέθηκε στρατιωτική βοήθεια για τους Σταυροφόρους, αθέτησε τη συμφωνία, έτσι ο Ριχάρδος ολοκλήρωσε την κατάκτηση χωρίς δεύτερες σκέψεις.

Ακολούθησε δίωξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας: ιερείς εκτελέστηκαν ενώ άλλοι εξορίστηκαν στα βουνά του Τροόδους. Αυτή την περίοδο πολλές εκκλησίες μετατράπηκαν σε καθολικές. Ορισμένα χωριά, όπως η Μηλιά και ίσως και ο γειτονικός Πάνω Δρυς, εγκαταλείφθηκαν. Ένα ενδιαφέρον εύρημα στην τοποθεσία του Πάνω Δρυ αυτή είναι ένα νόμισμα με την επιγραφή Ισαάκιος ο Σφετεριστής αποτελεί πιθανή ένδειξη της ιστορικής συνέχειας της περιοχής.

Ιστορία 4 “Η φάρμα της Λούλας”

Τα τελευταία 15 χρόνια, έχουμε φέρει εκατοντάδες εκπαιδευτικούς και μαθητές στη Φάρμα της Λούλας. Η ίδια είναι βοσκοπούλα και παραδοσιακή τυροκόμος, καθώς και υποστηρίκτρια της τοπικής Ορθόδοξης εκκλησίας, η οποία ακολουθεί ακόμη το Ιουλιανό ημερολόγιο. Στη στάση αυτή, οι επισκέπτες παρακολουθούν τη χειροποίητη παρασκευή χαλουμιού και αναρής. Η

διαδικασία είναι απλή και, με λίγη дуόσμο και σφράγισμα σε συσκευασία κενού αέρος, το προϊόν είναι έτοιμο.

Έξω από το σπίτι, υπάρχει ειδικό ντουλάπι ωρίμανσης με κεφαλοτύρι, το οποίο τρίβεται παραδοσιακά πάνω σε μακαρόνια του φούρνου. Το σαλόνι της Λούλλας είναι γεμάτο τραπέζια και καρέκλες, γιατί έχει μεγάλη οικογένεια και τα χρειάζεται για τις οικογενειακές συγκεντρώσεις.

Όμως αυτό δεν είναι ο μόνος λόγος: πολλοί επισκέπτες έρχονται στη φάρμα. Μερικά τουριστικά πρακτορεία στέλνουν λεωφορεία με ανθρώπους που θέλουν να αγοράσουν προϊόντα ή να δουν πώς φτιάχνεται το χαλούμι. Η Λούλλα κάνει επίδειξη της δουλειάς της όποτε χρειαστεί και έχει εμφανιστεί σε τηλεοπτική εκπομπή για τη Μεσογειακή κουζίνα. Πρόσφατα τη γύρισαν επεισόδιο και αυτό προβλήθηκε στην τηλεόραση. Κυπριακά περιοδικά έχουν δημοσιεύσει πολλά άρθρα για τη ζωή και το έργο της.

Πάσχα και Παραγωγή Φλαούνων

Αν η επίσκεψη γίνει λίγες εβδομάδες πριν το Πάσχα, η φάρμα παράγει το τυρί για τις φλαούνες – παραδοσιακό κυπριακό πασχαλινό έδεσμα. Φτιάχνονται με αρωματικό φύλλο με προζύμι, και γέμιση με παφίτικο τυρί, που παρασκευάζεται μόνο την περίοδο του Πάσχα ειδικά για τις φλαούνες. Η γεύση εμπλουτίζεται με μαστίχα, μαχλέπι και дуόσμο.

Εμπειρία στη Φάρμα

Αν η άφιξη γίνει γύρω στις 09:00 το πρωί, υπάρχει δυνατότητα να βοηθήσετε στο άρμεγμα, να χαϊδέψετε κατσικάκια και αρνάκια, και να γνωρίσετε τα φιλικά σκυλιά της φάρμας. Όλα τα ζώα είναι εξοικειωμένα με την ανθρώπινη παρουσία, καθώς τα φροντίζουν καθημερινά με αγάπη τα μέλη της οικογένειας.

Οι στίχοι του τραγουδιού:

*Η Βοσκοπούλα
Μια βοσκοπούλα αγάπησα
Μιά ζηλεμένη κόρη
Και την αγάπησα πολύ
Ήμουν αλάλητο πουλί
Δέκα χρονών αγόρι*

*Μια μέρα που καθόμαστε
Στα χόρτα τ' ανθισμένα
Μάρω ένα λόγο θα σου πώ
Μάρω της είπα σε αγαπώ
Τρελαίνομαι για σένα*

*Από τη μέση με άρπαξε
Με φίλησε στο στόμα
Και μού' πε γιά αναστεναγμούς
Γιά της αγάπης τους καημούς
Είσαι μικρός ακόμα*

*Μεγάλωσα και την ζητώ
Άλλον ζητά η καρδιά της
Και με ξεχνάει τ' ορφανό
Εγώ όμως δεν το λησμονώ
Ποτέ το φίλημά της*

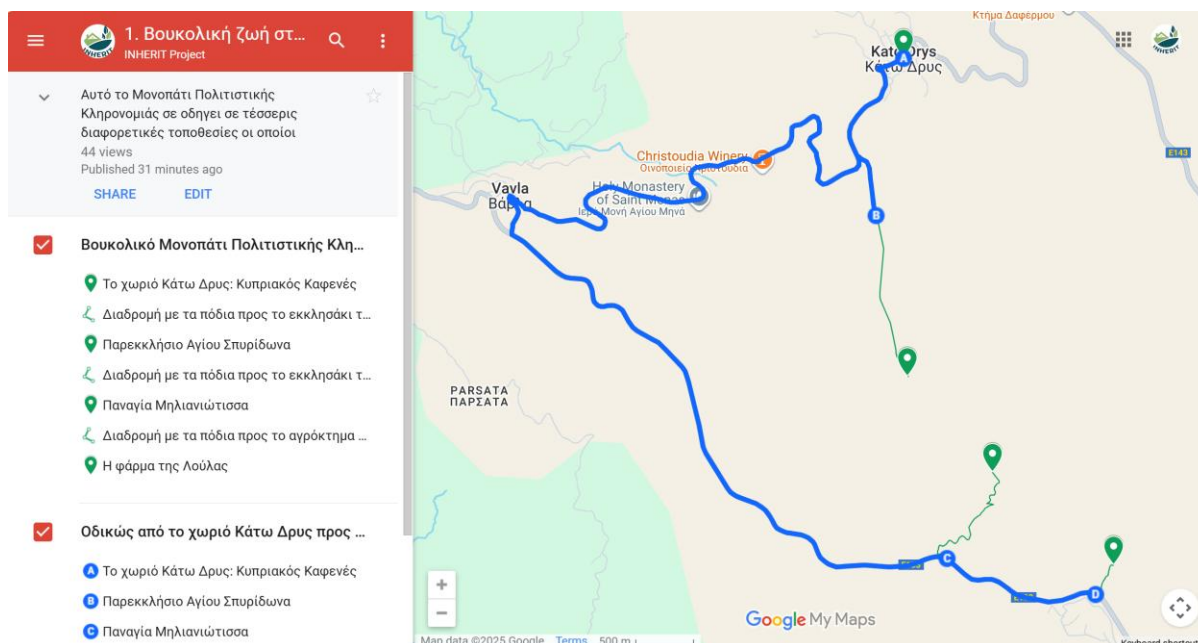
Η σημαντικότητα του μονοπατιού:

- Η εμπειρία που προσφέρουμε θα αναζωογονήσει την τοπική οικονομία με βιώσιμα μέσα
- Οι επισκέπτες θα ζήσουν και μάθουν περισσότερα για τον τοπικό τρόπο ζωής απ' όσα ο μέσος τουρίστας.
- Η ανακάλυψη αυτών των περιοχών από εγχώριους και όχι μόνο επισκέπτες θα οδηγήσει στην αναγνώριση και προστασία της λαϊκής κληρονομιάς.

Η εμπειρία αυτή θα βοηθήσει στην αναγνώριση ομοιοτήτων μεταξύ αγροτικών περιοχών από όλο τον κόσμο και θα ενθαρρύνει την αίσθηση της ενότητας.

Χάρτης διαδρομής

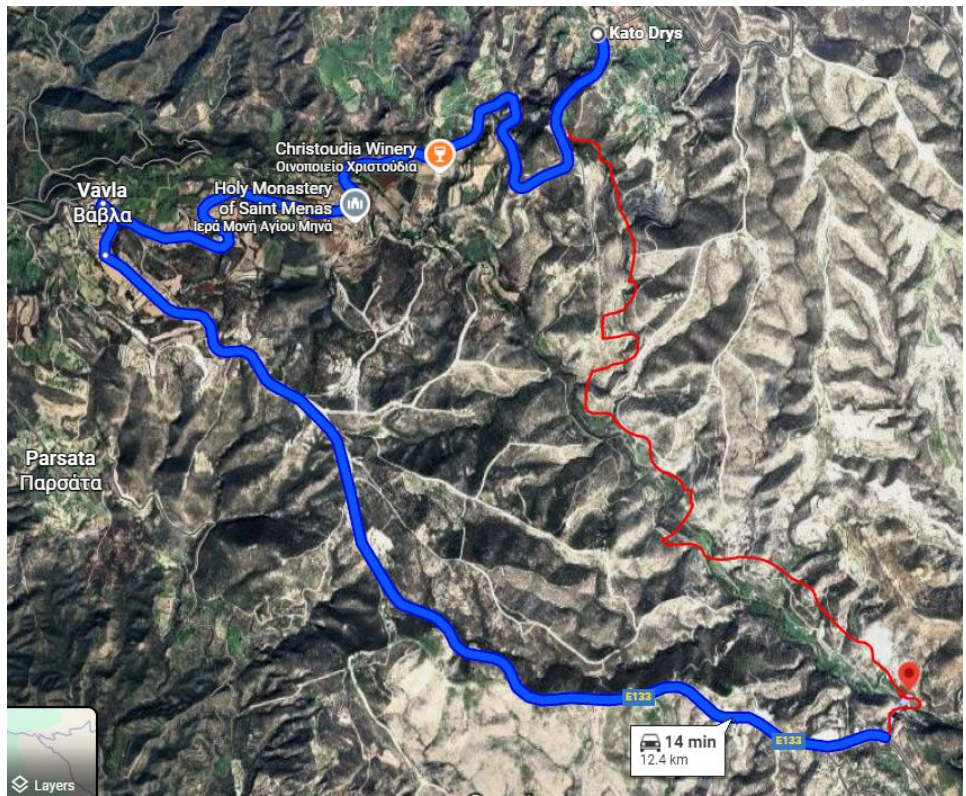
Αυτό το Μονοπάτι Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε οδηγεί σε τέσσερις διαφορετικές τοποθεσίες οι οποίοι σχετίζονται με την βουκολική ζωή στα βουνά της Κύπρου.

Link to the map:

<https://www.google.com/maps/d/u/2/edit?mid=1bCjEhtU5rOrFNTdd4E7ZD7f2zktWSg&usp=sharing>

Αφετηρία	Mola Culture Factory https://www.facebook.com/molalefkara/
Στάση 1	Το χωριό Κάτω Δρυς: Κυπριακός Καφενές Google map link GPS: 34.85164, 33.30453
Στάση 2	Παρεκκλήσιο Αγίου Σπυρίδωνα Google map link GPS: 34.82799, 33.30492
Στάση 3	Παναγία Μηλιανιώτισσα Google map link GPS: 34.820820, 33.312595
Στάση 4	Η φάρμα της Λούλας

	Google map link GPS: 34.81395, 33.32356
Εναλλακτική διαδρομή	
	Μετά την πρώτη στάση στο καφενείο του Κάτω Δρυ, μπορείτε να ακολουθήσετε τον αγροτικό δρόμο που σημειώνετε με κόκκινο στον πιο πάνω χάρτη. Αυτό το μονοπάτι ενώνει όλους τους πολιτιστικούς χώρους. Για την επιστροφή σας χρησιμοποιείστε τον αυτοκινητόδρομο που σημειώνεται με μπλε στον πιο πάνω χάρτη.

Trail details

- Απόσταση (χλμ):
 - ο Περίπου 14 χλμ
- Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί:
 - ο Οδήγηση· οι ντόπιοι χρησιμοποιούν τα αυτοκίνητά τους, αλλά ο αγροτικός δρόμος είναι αρκετά δύσβατος και χρειάζεται προσοχή.
 - ο Η χρήση ενός οχήματος 4x4 θα ήταν καλύτερη (το Mola Culture Factory μπορεί να ορίσει ξεναγό με τέτοιο όχημα).

- Ο αγροτικός δρόμος μπορεί επίσης να διανυθεί με τα πόδια, αλλά θα πρέπει να επιστρέψετε από την ίδια διαδρομή, καθώς δεν συνιστάται η επιστροφή μέσω του εθνικού δρόμου.
- Ειδικές σημειώσεις (ρούχα, εξοπλισμός, καιρός κ.λπ.):
 - Από τα τέλη Οκτωβρίου έως τα τέλη Μαρτίου είναι πιθανές βροχές και χρειάζεται ένα ελαφρύ αδιάβροχο καθώς και ένα πιο ζεστό πουλόβερ ή fleece.
 - Πάντα να φοράτε καπέλο· ακόμη και τον χειμώνα ο ήλιος μπορεί να κάψει, ενώ την άνοιξη, το καλοκαίρι και το φθινόπωρο το έγκαυμα είναι συνηθισμένο.
 - Θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιείτε αντηλιακή κρέμα με δείκτη προστασίας πάνω από 40, ιδιαίτερα αν δεν είναι από τα τέλη Οκτωβρίου έως τα τέλη Μαρτίου.
 - Αν περπατάτε, χρειάζεστε γερά παπούτσια με καλή στήριξη στον αστράγαλο.
 - Μην περπατάτε μέσα στη «μακία»· είναι γεμάτη αγκαθωτή και αδιαπέραστη βλάστηση.
- Οδηγίες ασφαλείας:
 - Ακολουθήστε τους κανόνες σχετικά με τον ρουχισμό και μείνετε στον δρόμο. Η Κύπρος έχει μερικά αρκετά επικίνδυνα είδη άγριας ζωής, αλλά οι τραυματισμοί είναι εξαιρετικά σπάνιοι. Υπάρχει ένα πολύ δηλητηριώδες φίδι, η οχιά με το γαμψό ρύγχος. Τα φίδια ξαπλώνουν στον ήλιο για να ζεσταθούν και μπορεί να τα δείτε πάνω στον δρόμο· χτυπήστε τα πόδια σας και θα συρθούν μακριά. Το μαύρο μαστιγοφίδι είναι κοινό και δεν είναι δηλητηριώδες. Κανένα από τα 6 είδη σαύρας που μπορεί να συναντήσετε δεν αποτελεί πρόβλημα. Μην αναποδογυρίζετε τυχαία πέτρες, γιατί μπορεί να υπάρχουν δηλητηριώδεις σαρανταποδαρούσες και σκορπιοί, αλλά το τσίμπημά τους δεν είναι χειρότερο από αυτό μιας μέλισσας. Μην απομακρύνετε στη μακία, σε περίπτωση που συναντήσετε ξαφνικά κάποιο φίδι. Συνολικά, η άγρια ζωή είναι συναρπαστική και, εφόσον είστε προσεκτικοί, δεν αποτελεί απειλή.
- Καθοδήγηση:
 - Αυτό το μονοπάτι μπορεί να γίνει με ή χωρίς την καθοδήγηση ξεναγού
 - Κράτηση ξεναγού; Παρακαλώ επικοινωνήστε με Old Olive Mill – Mola Culture Factory
- Επικοινωνία για περισσότερες πληροφορίες:

Mola Culture Factory
<https://www.facebook.com/molalefkara/>
Διεύθυνση: Παναγία Ομορφιάς 1, Πάνω Λεύκαρη, 7700, Λάρνακα, Κύπρος
Τηλέφωνο: +357 99739320
Email: martinclark6@aol.com

Επισκέπτες / Ευκαιρίες Δημιουργίας:

Αναζήτηση 1 “Δημιουργώντας το καπέλο του Αγίου Σπυρίδωνα”

Πρόκειται για μονοήμερο εργαστήριο με διαλείμματα για καφέ/τσάι και μεσημεριανό. Ο χώρος διεξαγωγής είναι το Old Olive Mill (Mola Culture Factory).

Σε όλες τις εικόνες του Αγίου Σπυρίδωνα, ο Άγιος φοράει ένα παραδοσιακό κάλυμμα κεφαλής - καπέλο. Η κατασκευή του είναι παραλλαγή του παραδοσιακού μελισσοκομικού σκεπάστρου ή του κυπριακού καλαθιού "τσέστης". Παραδοσιακά φτιάχνονταν σε αγροτικές περιοχές με μακριά

στάχια σιταριού, αλλά με την έλευση των θεριζοαλωνιστικών μηχανών που φιλοκόβουν τα στάχια, πλέον χρησιμοποιούνται άγρια χόρτα ή φύλλα μπανάνας.

Η διαδικασία περιλαμβάνει την ευθυγράμμιση και τύλιγμα των χόρτων ώστε να δημιουργηθεί ένα "καλώδιο" ομοιόμορφου πάχους, το οποίο κατόπιν τυλίγεται σε επίπεδη μορφή για χαλάκι ή με καμπύλωση για καπέλο. Υπάρχουν και άλλες ονομασίες στην Κύπρο, όπως "σελέ" ή "σόφρα". Η λέξη "σόφρα" σημαίνει επίπεδη επιφάνεια τραπεζιού. Στη Μεσαορία, οι κάτοικοι συνεχίζουν να τρώγουν πάνω σε αυτές τις επιφάνειες, ενώ σε άλλες περιοχές τα χειροποίητα πανέρια με γεωμετρικά σχέδια θεωρούνται έργα τέχνης και τα κρεμούν στους τοίχους ως διακοσμητικά!

Αναζήτηση 2 “Μόδα εμπνευσμένη από την βουκολική ζωή”

Αυτή η ιδέα γεννήθηκε με έναν παράξενο τρόπο. Το 2012, σε έναν απομονωμένο δρόμο στα βουνά Trascau της Ρουμανίας, συνάντησα έναν βοσκό. Αν και ήταν αρχές καλοκαιριού και ζεστά, φορούσε την παραδοσιακή μάλλινη κάπα του και είχε κατέβει από μεγάλο υψόμετρο. Καθώς ήξερα γαλλικά και λατινικά, μπορούσα να συνεννοηθώ στα ρουμανικά. Του ζήτησα να τον φωτογραφίσω και δέχτηκε. Ανέβασα τη

φωτογραφία στο Facebook και η διάσημη Βρετανίδα σχεδιάστρια Vivienne Westwood την είδε. Ζήτησε από τον στυλίστα της, Stevie Westgarth, να έρθει σε επαφή μαζί μου.

Σε ολόκληρα τα Βαλκάνια, τέτοια παραδοσιακά πανωφόρια χρησιμοποιούνται ακόμη. Οι βοσκοί – συχνά νομάδες – έγιναν έμπνευση για τη μόδα, και το στυλ «Shepherd-look» ή «Nomad-look» άρχισε να γίνεται τάση.

Για μένα, αυτό το στυλ έχει ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά:

1. Ρούχα σε φυσικά χρώματα, βαμμένα με φυτικά, ορυκτά ή ζωικά χρώματα.
2. Επίπεδα ένδυσης – για να αφαιρούνται ανάλογα με την αλλαγή της θερμοκρασίας.
3. Φαρδιά ρούχα για ευκολία κινήσεων.
4. Δέρμα, μαλλί, προβιές και φυσικές ίνες (π.χ. σχοινιά από γρασίδι ή φλοιό).
5. Απλά στολίδια, όπως κρόσσια, φούντες και κοσμήματα από «ευρήματα».
6. Ελευθερία, αυτοπεποίθηση και καλή υγεία – οι βοσκοί είναι μακρόβιοι!
7. Ρομαντισμός, περιπέτεια και ποίηση – πολλοί βοσκοί έγιναν συγγραφείς ή ποιητές.
8. Αυτονομία – κυρίαρχοι του χρόνου και της ζωής τους.
9. Ρίζες στον πολιτισμό και τη φύση, σε απόλυτη αρμονία με το τοπίο.
10. Αργός, φυσικός ρυθμός ζωής με υγιεινή διατροφή και ισορροπία.
11. Μάσκες για προστασία από τα έντομα – εμείς «εξεωραΐσαμε» λίγο αυτό το στοιχείο!

Από τότε που ήρθαμε σε επαφή με τον Stevie Westgarth, έχουμε κάνει φωτογραφίες και εκδηλώσεις στη Ρουμανία, Σλοβακία, Κύπρο και Τουρκία.

Μόδα Βοσκού – Προαιρετικό Πρόγραμμα

Ως μέρος της Διαδρομής του Βοσκού, η εμπειρία της φωτογράφισης είναι πρόσθετη και προαιρετική. Στο Mola Culture Factory διατηρούμε μια γκαρνταρόμπα με ρούχα εμπνευσμένα από τη βουκολική ζωή και χρησιμοποιούμε συχνά ως σκηνικό για τις φωτογραφίες είτε τη φάρμα της Λούλας είτε το εγκαταλελειμμένο χωριό Δραγκέα, κοντά στον Κάτω Δρυ.

Disclaimer:

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.